

Силабус курсу

Соціально-психологічна допомога населенню

Ступінь вищої освіти – магістр
 Галузь знань – 23 Соціальна робота
 Спеціальність – 231 Соціальна робота
 Освітньо-наукова програма – «Соціальна робота та соціальна політика»

Рік навчання: I, Семестр: I

Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП

д.психол.н., проф. Гірняк Андрій Несторович

Контактна інформація

Кафедра психології та соціальної роботи
 Адреса: м. Тернопіль б-р. Т. Шевченка, 9
 Кабінет: 44 Телефон: 19-211#

Опис дисципліни

Формування ефективної соціальної політики України сьогодні має здійснюватися на основі максимально ефективного використання соціальних ресурсів держави та психологічних ресурсів особистості. На сучасному етапі розвитку суспільства соціальна робота розглядається як складний, полірівневий та інтегративний вид діяльності, головно спрямований на задоволення соціально-економічних і культурно-психологічних потреб людей (першочергово незахищених груп населення). Саме тому особливо важливим напрямом розвитку сучасної соціальної роботи є соціально-психологічна допомога населенню.

Структура курсу

Години (лек./практ.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2/2	1. Понятійні виміри соціально-психологічної допомоги населенню	Знати процес становлення соціально-психологічної допомоги як напрямку соціальної роботи в сучасному українському суспільстві. Виникнення потреби в соціально-психологічній допомозі населенню. Особливості соціальної допомоги, її види та форми. Особливості психологічної допомоги, її види та форми. Сутнісний зміст соціально-психологічної допомоги. Конституційні гарантії щодо соціального захисту громадян України та проблеми, що виникають на шляху застосування конституційних норм; необхідність унормування питань про соціально-психологічну допомогу в Україні.	Тести, питання, складання структурних схем
2/-	2. Соціальна допомога: основні питання політики	Знати суть і характеристику соціальної допомоги, взаємозв'язок з суміжними поняттями: соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальна підтримка, соціальна допомога. Соціальна допомога, як форма соціального забезпечення населення в Україні. Види та форми соціальної допомоги. Соціальне обслуговування як процес надання соціальної допомоги. Вибір форми соціальної допомоги.	Тести, питання

		Встановлення критеріїв відбору отримувачів допомоги. Поняття універсальності та вибіркості. Комплексний характер проблеми соціальної допомоги. Наукові аспекти розробки інноваційних технологій: діагностика, прогностика; превенція, корекція, терапія; реабілітація, само ефективність на принципах інтегративного, системного підходів.	
4/2	3. Психосоціальна допомога і психосоціальна робота	Знати джерела зовнішнього соціально-психологічного неблагополуччя та внутрішні причини неблагополуччя. Психосоціальна робота як нова галузь прикладної психології. Види психосоціальної роботи. Психосоціальний підхід в соціальній роботі. Інтегративні основи психосоціальної допомоги. Суперечності правової і професійно-етичної бази в діяльності служб соціально-психологічної допомоги. Роль громадських та державних організацій у формуванні політики психосоціальної допомоги та реабілітації клієнтів з груп ризику, постраждалих від насилля, людей з інвалідністю, мігрантів та ін. Важливість децентралізації служб соціальної роботи. Розвиток системи психосоціальної допомоги при соціальних службах на державному, регіональному, місцевому рівнях.	Питання, тести
4/2	4. Мас-медіа та телефон довіри як простір психологічної допомоги	Знати поняття екологічності медіа простору. Мас-медіа як засіб прояву, визнання і продукування «істини», як онтологічний феномен, арбітр буття, коли саме буття набуває масмедійного, віртуального характеру. Вплив мас-медіа в умовах інформаційної війни. Правова просвіта – на сторожі моральності і людяності. Суб'єкти взаємодії. Маніпуляції. Психологічна допомога у просторі мас-медіа. Особливості діяльності Служби Телефонної Екстреної Психологічної Допомоги (ТЕПД). Принципи телефонного консультування. Види, етапи, техніка ведення телефонного діалогу. Організаційні та методичні аспекти діяльності служби «Телефону довіри» в сучасних екстремальних умовах. Контингент та проблематика абонентів «Телефону довіри» в сучасних умовах. Добір і підготовка телефонних консультантів.	Питання, Психологічний диктант
4/2	5. Соціально-психологічне консультування безробітних	Знати методи соціально-психологічної підтримки безробітних, як один з основних напрямків роботи центрів зайнятості та відділів організації профорієнтації незайнятого населення. Підготовка психолога, соціального працівника до проведення психологічного консультування. Вимоги до особистісних якостей консультанта. Інтерв'ю як основний метод консультування. Етичні принципи і правила роботи консультанта. Врахування психологічних особливостей безробітних при проведенні консультування. Особливості психологічного консультування безробітних. Організаційно-документальне забезпечення консультування безробітних у рамках служби зайнятості.	Питання, дискусійне обговорення

4/2	6. Волонтерство як форма соціально-психологічної допомоги	Знати суть волонтерства, як необхідного ресурсу соціального, культурного, економічного й екологічного зростання суспільства. Історія волонтерської роботи в світі. Становлення волонтерського руху в Україні. Провідні тенденції та ключові завдання волонтерського руху. Основні форми волонтерської роботи. Психологічна підтримка волонтерів, що працюють з постраждалими. Проблематика та методи роботи волонтерів, які працюють з різними групами постраждалих. Особливості роботи волонтерів, які працюють із тимчасовими переселенцями. Психогігієнічна та профілактична складова у роботі волонтерів-консультантів «Телефону довіри».	Тести, питання
4/2	7. Криза як феномен потреби у психосоціалній допомозі	Знати причини та особливості переживання кризових станів у житті людини. Поняття «критична ситуація» і «криза». Характеристика основних типів критичних ситуацій: стресу, фрустрації, конфлікту, кризи. Динаміка кризи, аналіз фаз кризи. Особливості переживання кризи. Стратегії психосоціальної допомоги у ситуації кризи. Психосоціальна допомога як емоційна, смислова та екзистенціальна підтримка людини або співтовариства у важких ситуаціях, які виникають у ході їх особистісного чи соціального буття. Роль соціального оточення для соціальної підтримки та психосоціальної допомоги. Супровід як особлива форма пролонгованої психологічної і соціальної допомоги – патронажу. Діагностико-аналітичний, власне діяльнісний та контроль-аналітичний етапи соціально-психологічного супроводу. Кризове психологічне консультування як професійна допомога клієнту в пошуку вирішення проблемної ситуації.	Тести, питання, дискусійне обговорення
4/2	8. Психосоціальна допомога особистості у кризових ситуаціях	Знати етапи психосоціальної підтримки людей літнього віку. Забезпечення психологічної допомоги в роботі соціальних служб на місцях і територіальних центрів соціальної роботи з людьми похилого віку та людьми з інвалідністю. Розвиток спектру реабілітаційних програм кризових центрів соціальної допомоги, притулках-сховищах. Проблеми соціально-психологічної допомоги установах інтернатного профілю. Психосоціальна допомога при переживанні втрати (смерті) близької людини. Психосоціальна допомога при переживанні горя. Психологічні особливості внутрішньо переміщених осіб: порушення в афективній, когнітивній, поведінковій сферах. Методи діагностичної і психотерапевтичної роботи з вимушеними переселенцями.	Питання, реферативне повідомлення
4/-	9. Психосоціальна допомога дітям у кризових ситуаціях	Аналізувати поняття «жорстоке ставлення щодо дитини». Типові риси «агресорів». Види насильств щодо дітей та їх ознаки. Наслідки насильства щодо дитини у сім'ї. Наслідки жорстокого ставлення до дітей. Напрямки психосоціальної роботи з дітьми та молоддю. Методи первинної соціальної профілактики насильства в сім'ї. Соціально-профілактична робота з батьками. Особливості психосоціальної допомоги дитині, яка пережила насильство. Особливості психосоціальної допомоги дітям з тимчасово переселених родин.	Тести, питання, МКР

Літературні джерела

Основна література

1. Гірняк А.Н., Біскуп В.С. «Проста мова» як соціально-психологічний ресурс інклюзії. *Габітус*. №52. 2023. С. 53-63.
2. Гірняк А.Н., Гірняк Г.С. Формовияви девіантної поведінки у сучасних молодіжних субкультурах та їх соціально-психологічний аналіз. *Психологія і суспільство*. 2023. № 1. С. 199-204.
3. Іванова І. Б. Соціальна робота з людьми похилого віку: навч. посіб. / Іванова І. Б. К.: Університет «Україна», 2023. 220 с.
4. Кузікова С. Основи психокорекції. Київ: Академія, 2021. 336 с.
5. Соціально-психологічна підтримка осіб з інвалідністю в умовах війни: кол. моногр. / Маслянікова І., Османова А., Давиденко Г. та ін.; за заг. ред. І. Маслянікової. К. Університет «Україна», 2023. 216 с.
6. Фурман О.Є., Шафранський В.В., Гірняк Г.С. Міжособове спілкування і вплив як осереддя та інструмент соціально-психологічної роботи. *Психологія і суспільство*. 2022. №2. С. 83-96.
7. Шафранський В.В. Предиктори розвитку творчих спроможностей майбутніх фахівців. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. 2021. Вип. 64. С. 147-157.
8. Шафранський В.В., Колісник М.І. Тренінг розвитку невербальної креативності. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. 2022. Вип. 66. С. 376-388.
9. Яремко О., Шафранський В. Інформування про медіацію як повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. №4. С. 199-206.
10. Яремко О., Шафранський В. Право осіб з психічними розладами на соціальні послуги у контексті правової реальності України. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. №3. С. 90-94.

Додаткова література

11. Бібліотека ім. Л. Каніщенка Західноукраїнського національного університету. URL: <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/>
12. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
13. Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ). URL: <http://lukl.kiev.ua/index.php>
14. Dolinski Dariusz, Grzyb Tomasz. The Social Psychology of Obedience Towards Authority. Anempirical tribute to Stanley Milgram. London: Routledge. 2020. 166 p.
15. Gross Richard. The Psychology of Prejudice. London: Routledge. 2021. 162 p.
16. Jones Jean G., McClanahan Andi, Sery Joseph. Persuasion in Society; 4th edition. London: Routledge. 2022. 374 p.
17. Poggi Isabella, D'Errico Francesca. Social Influence, Power, and Multimodal Communication. London: Routledge. 2022. 290 p.
18. Rotenberg Ken. The Psychology of Interpersonal Trust. Theory and Research. London: Routledge. 2020. 180 p.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися встановлених дедлайнів. Перескладання модулів відбувається із дозволу адміністрації за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, платформа Moodle).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із адміністрацією.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Соціально-психологічна допомога населенню» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (7 занять, 9 тем – 9 оцінок).	Підсумкова письмова робота, яка охоплює всі теми	Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконані завдання під час тренінгу	Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконані завдання самостійної роботи	30 тестів по 2 бали 2 теоретичні запитання по 20 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)